

Padání a pozdvihování

Petr Fabian: *Dům mezi okny*
H+H, Praha 2001

Jméno debutanta Petra Fabiana není díky nominaci za debut v ceně Magnesia Litera neznámé, navíc se jeho verše objevily v *Hostu*, *Literárních novinách* a *Pěší zóně*. Soubor poezie z let 1997–1999 nazvaný *Dům mezi okny* vydalo v redakci Vratislava Färbera nakladatelství H+H ve své edici poezie na přelomu roků 2001/2002.

Fabian je o maličko starší nežli jímí současní debutanti (ročník 1974) a je to na jeho poetice znát, hlavně pro velmi osobité aluze holanovské, demlovské, trochu i weinerovské a halasovské. Sbirka je rozčleněna do tří oddílů (*Hádání z ruky obojků*, *Dům mezi okny* a *„Jež nás vysvobozují...“*) s evidentní gradací – a vzhledem k tomu, že Fabian letos chystá druhou sbírku v nakladatelství *Host*, můžeme se jen těšit, kam až tato vzestupná tendence bude pokračovat.

Oddíl *Hádání z ruky obojků* začíná básní *Krajina kolem Sázavy* a hned v prvním verši se objeví velmi důležité slovo, jeden z klíčů k celé sbírce: „*Padalo tak hustě, že / kočár zůstal stát na cestě v polích (...)*“. Ono „*padalo*“ ve spojení s dalším klíčovým slovem „*anděl*“ ukazuje Fabianovu fascinaci mytickým pádem (a ať už andělů vyhnaných z Ráje nebo pádem Ikarovým), jakou si posedlost po vnitřním pochopení pádu nejen shora dolů v intencích mýtu („*temný pád*“, „*mrtvého zaklel pád*“), ale i pádu ne tak tragického, spíše sledujícího danou chvíli („*Hvězda se snáší*“, „*pády bukvic*“, „*vločka padá, protože je sama*“). A také v pádu milostném: „*Klesáme spolu stejnou tmou*“. Biblické motivy andělů (ke

kterým se ještě vrátím) jsou doplňovány zlehka motivikou adventu, s níž jsou spojeny i přírodní atributy sněhu a brzkého stmívání, tmy – (abychom si lépe uvědomili fabianovskou provázanost: o obojím se dá říct, že „*padá*“). Když už ale mluví Fabian o sněhu a potažmo zimě, zákonitě v ní nalézá smrt ukrytou v mrazu, vsudypřítomnou smrt-zimu. A tady je velmi zajímavý posun, díky kterému Fabiana nelze šmahem zařadit (zejména kvůli biblické motivaci) mezi básníky spirituální – místo adventu radostného přináší prosinec zimu, smrt a zánik. Fabian není básníkem radostným, evangelijním, má blíž k pohanství, ke starozákonním a apokryfním knihám. Vždyť kde jinde než v knize *Henoch* najdeme zmínky o padlých andělech?

Anděl je podle Rilka vždy strašlivý, protože nelidský, mimo všechny kategorie. Anděl podle Fabiana jako by vyrůstal tady, mezi námi – „*anděl zimavě tu / zoufá, pohled Pane* –“. Stejně tak jsou to ovšem postavy spíše tušené než viděné, andělé „*moči a kahu*“, kteří „*jdou, nevíš jací*“. Ale pozor: Fabianova sbírka nevyužívá pouze symbolu andělů, vedle nich je jeho poezie také prostorem Bohů (tedy plurál – čímž se také dokumentuje autorův vztah spíše k pohanskému než k novozákonnímu). Bohů kun, keřů, postav ještě víc nezřetelných, než byli andělé. Jinak jsou krajiny Fabianovy poezie zaobírané spíše obrazy a zvířaty (zejména koni) s apelem na „*ty*“ – „*septneš*“, „*stál jsi*“, „*nevíš jak hluboce jsme / sami (...)*“. Onim naslouchajícím a osloveným by mohl být Bůh stejně jako čtenář.

Fabianova poezie mimo zde nastiněné motivy je ovšem poezií jednoduchou, žádající si po čtenáři mimořádné soustředění, které nás ale může (záměrně?) zrazovat, přivádět do jiných prostorů, než které měla ta která báseň zobrazit. Podobně jako v poezii Vladimíra Holana jsme ve světě/kruhu, který se rozprostírá do lineární roviny jen stěží. Začteme se do básně a na jejím konci jsme nuceni se mnohdy vracet

Martin Kuriš. „František“, 1999

k jejich částem ve snaze dobrat se celkového smyslu. Ztrácení se a de facto „*padání*“ do jednotlivých obrazů je ve Fabianově vysoce intelektuální poezii běžné. Mnohdy nám k pochopení zbývá jen krůček, který ale nejsme schopni udělat – přesto si nemyslím, že by tato poezie byla manýristická, psaná pro tu „*nesrozumitelnost*“, která ovšem láká. Fabian je mnohdy záměrně nedořikající – např. závěr básně *Čas*: „*(...) Lípy, v nichž na kříž přibít / kus kovu jak srdce. Není kam*“. Otázka není kam *co?* už přináší vlastní vklad do básně, které jsme náhle spolutvárci. Často se zde objeví i prvek velmi zcizující („*Z éteru lepivá / hudba jak z Bily od kurev*“ – báseň *** / *A kopce Raná s Milou jsou*) nebo naopak prvek velmi blízký, známý (např. „*zdi vaginní hrůzy*“ evokující začátek Holanovy *Noci s Hamletem*). Kde je mezi tím vším autor? Chybí, je odpoutaný od vlastních textů, a tím pádem (pádem!) pouze jedním z „*účastníků*“ poezie – to bych chápal jako obrovský klad, na rozdíl od množin autorů pohybujících se pouze ve svém „*já*“ Fabian skromně nabízí již zmíněné „*ty*“ nebo „*my*“. Zdá se, že jeho poezie se podobně jako poezie zmíněných autorských vzorů ne-

bude snažit potvrzovat současný básnický kontext, ale bude ho vždy spoluutvářet.

Ještě bych se vrátil k závěru celé sbírky, k cyklu *„Jež nás vysvobozují...“*, v němž se ukazuje poezie Petra Fabiana zatím nejmladší (datovaná září–říjen 1999). Dochází zde k velmi citlivému vyústění sbírky – v poslední básni, nazvané stejně jako cyklus, se totiž píše: „*Pohled: zvednou se slova*.“ Oblouk pádů všech možných druhů se tady završil a pozdvihl: chápeme to jako pád vzhůru. Pád, protože: „*Jen slovy se těšit, slovy, játku, / jen slovy. Jsou prázdná. Zlá hodina*.“ Čili k pozdvihování nakonec dojde (k nanebevzetí slov v intencích Weinerova „*snebevzeti*“?), avšak tato slova jsou slovy prázdnými, poortenovskými zrazujícími. Sbirka vytvořila most – od pádu po pozdvihování, ovšem v jakési problematizující (ironizující) doušce: to, co jsme četli, bylo přece tvořeno slovy! Fabianem vstupuje do literatury konečně po delší době básník – a myslím to upřímně – básník velmi osobitý. S nadějí, že jeho další vývoj po tomto mimořádném debutu překvapí stejně výrazně.

MICHAL JARĚŠ